
Orquestra del Titanic

Autor:

Data de publicació: 17-09-2022

L'orquestra: de dalt a baix i d'esquerra a dreta, Fred Clarke i P.C. Taylor. Al centre, G. Krins, Wallace H. Hartley i Theodore Brailey. A baix, Jock Hume i J.W. Woodward. Roger Bricoux, no està en aquesta fotografia.

L'orquestra del Titanic o Wallace Hartley Band, és la que va pertànyer a l'afamat transatlàntic RMS Titanic, botat el 31 de maig de 1911 i enfonsat durant el seu viatge inaugural, la nit del 14 al 15 d'abril de 1912.

Una de les més famoses llegendes del Titanic és la relativa a la seva orquestra musical. Durant l'enfonsament, els vuit membres de la banda dirigits per Wallace Hartley, es van situar al saló de primera classe en un intent per fer que els passatgers no perdessin la calma ni l'esperança. Més tard van continuar tocant a la part de popa de la coberta de pots. La banda no va deixar de tocar fins i tot quan ja era segur que el vaixell s'enfonsaria.

Els vuit membres van perdre en l'enfonsament, i només els cossos de tres d'ells van ser recuperats. Als seus funerals, especialment al del director Hartley, hi van assistir grans multituds. El públic i la premsa es van entusiasmar amb l'heroisme de l'orquestra, en memòria de la qual es van erigir diversos monuments. Els músics del Titanic van ser vistos en l'època com a símbol dels joves que havien recuperat els valors de l'estoïcisme i autosacrifici que es creia havien perdut les noves generacions. L'orquestra gairebé sempre apareix a les pel·lícules sobre la tragèdia.

Antecedents

En iniciar-se el segle XX, els vaixells de passatgers s'havien convertit de simples navilis de transport a autèntics hotels flotants. La tripulació s'havia ampliat amb gran quantitat de cuiners, cambrers i majordoms per garantir la comoditat dels passatgers. L'arribada d'orquestres a bord va ser un aspecte molt notable d'aquest canvi. Les orquestres inicialment estaven compostes per passatgers que tocaven instruments, després per tripulants que també actuaven com a músics. Finalment, les orquestres es van fer cada vegada més professionals. La primera orquestra professional a bord va aparèixer el 1907, a l'Adriatic de la White Star Line. En els anys següents, les orquestres es van convertir en part essencial dels transatlàntics més grans.

Per aconseguir els millors músics a bord, les companyies navilieres contractaven les seves orquestres a través d'agències. La mateixa White Star Line no pagava directament als seus músics (que tampoc formaven part de la llista oficial de la tripulació) sinó que deixava l'elecció i remuneració a càrrec de l'agència Black Talent de Liverpool. Aquesta agència capitalitzava l'entreteniment musical per a les principals companyies navilieres del moment, com White Star Line, Cunard Line, Royal Mail Steam Packet Company i American Line.

Integrants

Els vuit músics, contractats per la Black Talent, van pujar a bord a Southampton com a passatgers de segona classe. Fins a la nit de l'enfonsament, van tocar en dos grups separats: un quintet dirigit pel violinista i director oficial de la banda Wallace Hartley, que tocava a l'hora del te, en els concerts de sobretaula i en els serveis religiosos, entre altres ocasions, i el trio de violí, violoncel i piano de Georges Krins, Roger Bricoux i Theodore Brailey, que tocaven al restaurant a la carta i el cafè parisenc.

Wallace H. Hartley, de Dewsbury, director de la banda.^{1?}

Roger Bricoux, el chelista francès.

Fred Clarke, de Liverpool.

P.C. Taylor, de Clapham.

G. Krins, de Brixton.

Theodore Brailey, de Notting Hill.

Jock Hume, de Dumfries.

J.W. Woodward, de Headington, Oxon.^{2?}

Cap dels integrants de la banda va sobreviure al naufragi,³i des d'aleshores hi ha hagut molta especulació respecte a quina va ser l'última melodia que van interpretar. Alguns testimonis diuen que l'última cançó va ser "Más cerca, oh Dios, de ti". Tot i que hi ha tres versions d'aquesta cançó i ningú exactament ha pogut confirmar quina d'elles es va interpretar, o si realment va ser aquesta l'última.^{4?}

El cos de Hartley va ser un dels que es van recuperar i van poder ser identificats. El seu funeral a Anglaterra va comptar amb la presència de milers de persones.^{5?}⁶Tot i ser considerat com un heroi al seu país, la naviliera White Star Line li va cobrar a la seva família pel cost de la pèrdua del seu uniforme.

Il·lustració de Willy Stöwer: Untergang der Titanic (L'enfonsament del Titanic).

Zones en les quals van actuar durant l'esfondrament

S'ha insinuat que els músics van començar a tocar al saló de la coberta A cap a les 0:20. Les declaracions dels supervivents Emma Schabert, Jack Thayer i May Futrelle semblen recolzar aquesta versió. Es coneix que els vestíbuls de les entrades de les cobertes A i de pots es van congestificar enormement conforme més passatgers van sortir dels seus camarots i van esperar noves ordres per part de la tripulació. De manera que és factible que durant un temps aquella estada fos el millor lloc per reproduir música. Tot i això, no hi havia pianos al saló. Tot i així, quan Archibald Gracie IV va realitzar el seu recorregut complet per les sales públiques de la coberta A, en algun moment després de les 0:40, no va esmentar veure els músics allà ni tampoc va dir res sobre l'audició musical en altres espais quan passava a la coberta superior.

De tota manera, el conjunt musical també va ser vist realitzant la seva comesa en el nivell de la coberta de pots de l'entrada de primera classe. Un piano de paret Steinway va ser proporcionat en un racó, a babord d'aquell vestíbul. May Futrelle testimoniaria que just abans del llançament del pot N° 9 a la 1:30:

L'orquestra havia sortit a la coberta de pots, on hi havia un piano, sobre el moment en què es va baixar el quart pot [Bote N° 4, que va estar a punt d'abordar-lo]. Mentre vam fer el nostre camí per la coberta, estaven tocant "Alexander's Ragtime Band" - per mantenir-nos en moviment, suposo.

La redacció inicial d'aquesta declaració podria indicar una posició en l'àrea descoberta de la coberta superior. No obstant això, analitzant detingudament aquesta declaració, May va afegir que es trobava un piano on els concertistes tocaven. L'únic piano a la coberta de pots es localitzava dins l'entrada. La seva referència únicament podia al·ludir al nivell intern de l'entrada de la coberta de pots.

S'ha repetit infinitat de vegades que l'orquestra va sortir a coberta per continuar actuant a l'aire lliure, a les immediacions de l'entrada de primera classe, a la banda de babord.

Tanmateix aquesta llegenda està plagada de complicacions. En primer lloc no es disposa de testimonis de supervivents prou exactes que declarassin tal cosa. En segon lloc, des dels espais interiors del transatlàntic hagués requerit una re-afinació de tots els instruments de corda, i tal vegada més d'una posada a punt a mesura que els instruments i les seves cordes continuessin refredant-se. En segon lloc, el piano no hagués estat disponible a l'espai extern de la coberta de pots. No hi havia forma raonable de treure el piano enfora des de l'entrada fins a la coberta superior. Estaria ben subjecte cap avall per evitar que es mogués en cas de mal temps, el travessar de la porta que conduïa a l'exterior també hagués estat un altre obstacle, a més d'haver de franquejar un gir de noranta graus al petit vestíbul. En una coberta inclinada amb un fred glacial, desplaçar el piano enfora sembla una absoluta necedat.

Sumat a això, no hi hagués hagut lloc perquè el violoncel·lista s'assegués. Potser, s'ha insinuat, es trobaran cadires o bancs o fossin portades enfora. És possible, però després actuar una altra vegada amb aquests instruments de corda requerien digitació complexa; el fred no hagués permès una llarga actuació, ja que els dits dels músics ràpidament se'ls haguessin entumit i quedat sense sensibilitat. Més enllà d'això, la il·luminació de coberta era pobre; almenys, hi havia dos llums als mampars dels voltants, i una mica d'il·luminació difusa que irradiés des de l'interior mitjançant les finestres arquejades de l'entrada. Tot i així, no era gaire, i no s'hagués dispersat uniformement. Si els concertistes estaven d'esquena a la llum, les ombres també haguessin estat un altre problema. En aquest escenari, ¿se suposa que el conjunt va fer una ullada a la seva partitura a través de la tènue il·luminació i les ombres? o interpretarien de memòria? Això últim seria el més probable, però a la llum de totes les anteriors complicacions, un moviment a l'exterior dels músics durant qualsevol lapse de temps simplement no sembla viable.

Es coneix que els sobrevivents des dels pots salvavides i a les cobertes d'ambdós costats del navili van afirmar que van poder escoltar els acords de la música; només això podria suggerir que actuessin a l'exterior, en algun lloc de l'espai obert de la coberta. Tanmateix, no es disposa de testimonis de primera mà referint-se a l'orquestra en la posició que tradicionalment se li ha assignat. Més enllà d'això, l'acústica era tremendament bona aquella nit - l'aire estava quiet i fred, i els sons podien arribar a través de l'aigua amb claredat, almenys en distàncies curtes. Quan va cessar la ventilació del vapor, hi havia molt pocs crits o plors a les cobertes, almenys fins ben entrat l'esfondrament, i poc pel que fa a la maquinària o sorolls de l'equip. Tenint en compte aquests factors, encara que la banda complís amb la seva comesa a l'interior, molt probablement pogués haver estat escoltada des dels pots de salvament a banda i banda de la nau fins a una certa distància.

D'altra banda, hi ha evidències que els concertistes es van mantenir dins del vaixell. La declaració del majordom Edward Brown és molt aclaridora. A Brown se li va preguntar sobre el que l'orquestra estigués fent en l'últim, i va respondre:

No recordo escoltar la banda parar de tocar. Van estar tocant durant molt de temps, però no recordo escoltar-los parar.

En preguntar-li on estava reunida la banda, Brown va contestar:

Just al capdamunt de l'escaleta – a l'escaleta davantera de la coberta de pots.

Molts altres sobrevivents van denominar la Gran Escala de primera classe i els vestíbuls d'entrada com l'escaleta. L'elecció de les paraules de Brown en la seva frase ho diu tot. Va dir que es trobaven al capdamunt de l'escaleta davantera. La descripció anterior tindria poc sentit si estiguessin a l'espai obert de la coberta. La frase al capdamunt possiblement faci referència a la coberta més elevada (la coberta de pots) de la Gran Escala, igualment coneguda com l'escaleta davantera.??

Llegat

Després d'aquests esdeveniments, l'orquestra del Titanic és citada per esmentar casos en què persones, empreses, nacions, etcètera, davant de greus esdeveniments que provocaran la seva ruïna i enfonsament, decideixen no només no fer res, sinó continuar aparentant que res dolent passa ni va ocórrer. I així, continuen interpretant mentre s'enfonsa el vaixell, empresa, vida personal, etcètera. Independentment que l'actitud dels músics fos certa o no, l'anècdota o llegenda ha transcendit i s'ha transformat en una "frase feta" que es fa servir quan a algú li van malament les coses i continua aparentant que no passa res.⁸⁹¹⁰¹¹¹²Seria una variant, més optimista, del cas de l'estruç, que amaga el seu cap sota terra per no veure el perill, creient que, en no veure els seus problemes, aquests desapareixen. Així mateix l'orquestra del Titanic representa també els que continuen sent i fent el que els apassiona fins a l'últim instant de la seva vida, que és el que els integrants de la famosa orquestra van fer, absolutament conscients del que estava succeint al seu voltant.

Vegeu també

Mites i llegendes sobre el RMS Titanic

Notes i referències

- ? «Wallace Hartley en Titanic-titanic.com (en anglès)». Arxivat des de l'original el 8 de juliol de 2017. Consultat l' 1 de setembre de 2009.
- ? Titanic's Band. www.titanic-titanic.com.
- ? Web amb informacions completes sobre cadascun dels passatgers i membres de la tripulació (en anglès) Arxivat el 30 de novembre de 2010 a Wayback Machine.
- ? Hypotheses Concerning What Music Was Performed Near the Climax of the Titanic Disaster. Home.earthlink.net.
- ? Titanic-titanic.com
- ? Fotografies del mausoleu de Hartley
- ? Fitch, Layton & Wormstedt, 2012, pp. 178-179
- ? «Esperanza Aguirre compara Zapatero amb el director d'orquestra del Titanic - Local - El Adelantado».
- ? «Aguirre: "Zapatero porta anys actuant com l'orquestra del Titanic: veient esmorzar-se l'economia, i com si res" - 13/05/09 - 1242240 - EcoDiario».
- ? «L'orquestra del Titanic. Criteris, eldia.es».
- ? «Aguirre diu que Zapatero li recorda al «director d'orquestra del Titanic» - Castella i Lleó - Castella i Lleó - Abc.es».
- ? «Ignacio Moncada - L'orquestra del Titanic - Llibertat Digital».

Bibliografia

Fitch, Tad; Layton, J. Kent i Wormstedt, Bill (2012). On a Sea of Glass: The Life & Loss of the RMS Titanic. Amberley Publishing. ISBN 978-1-84868-927-5.

Enllaços externs

Wikimedia Commons alberga una galeria multimèdia sobre RMS Titanic

Control d'autoritats

Projectes Wikimedia
Dades: Q462549

